

OVERZICHT VAN ALTERNATIEVE METHODEN VOOR GESCHILLENOPLOSSING

1. Rechtstreekse onderhandelingen

Bij “rechtstreekse onderhandelingen” overleggen partijen rechtstreeks met elkaar met het oog op een minnelijke oplossing voor het geschil. Hierbij kunnen de partijen worden bijgestaan door hun raadslieden.

Als er een minnelijk akkoord wordt bereikt tussen partijen en dit akkoord is gesteund op wederzijdse toegevingen, dan is er sprake van een “dading” (zie artikel 2044 oud Burgerlijk Wetboek). Wordt een dading bereikt, dan heeft deze tot gevolg dat partijen het geschil *an sich* in principe, behoudens enkele uitzonderingen, niet meer voor de rechtbank kunnen brengen. Indien een probleem rijst bij de uitvoering van de dading, dan kan hierover wel een rechtbank worden gevat.

Rechtstreekse onderhandelingen tussen partijen hebben in beginsel geen vertrouwelijk, maar een officieel karakter. Dit houdt in dat de communicatie en documenten m.b.t. deze onderhandelingen later kunnen worden gehanteerd in een eventuele procedure. Wanneer partijen echter worden bijgestaan door een advocaat, dan zullen de onderhandelingen in principe wel op vertrouwelijke wijze verlopen, aangezien de besprekingen, de briefwisseling en het e-mailverkeer tussen advocaten - behoudens enkele uitzonderingen - een strikt vertrouwelijk karakter hebben.

De snelheid en flexibiliteit zijn uiteraard grote troeven.

Er is geen specifiek wettelijk kader voorhanden voor rechtstreekse onderhandelingen.

2. Minnelijke schikking/verzoening

Als het geschil in aanmerking komt voor een dading, kunnen partijen ook proberen een oplossing te bereiken via de zogenaamde “minnelijke schikking”. In dat geval neemt één van de partijen het initiatief om de andere partij(en) te laten oproepen voor de rechter, waar de partijen in aanwezigheid van de rechter eventueel tot een verzoening komen. Belangrijk is dat een verzoening tussen de betrokken partijen moet gebeuren en dat de rechter geen actieve rol opneemt. De rechter kan de besprekingen leiden, maar hij kan geen oplossing afdwingen of een veroordeling uitspreken. De verzoeningspoging in het kader van de minnelijke schikking houdt in dat de rechter op geen enkele wijze een beslissing kan opleggen. Wanneer partijen tot een overeenkomst komen, dan kan de rechter hiervan akte verlenen. Het akkoord, dat aldus snel tot stand kan komen, verwerft dan de kracht van een vonnis.

Nadeel van de minnelijke schikking is dat het verzoeningsgesprek bij de rechter in geen geval vertrouwelijk is. Alles wat daar wordt gezegd, kan tegen die partij vervolgens worden gebruikt in een eventuele procedure.

Lukt het niet om partijen te verzoenen, dan kan het geschil alsnog ten gronde voor de rechter worden gebracht, opdat deze een beslissing zou treffen, of kan er een andere alternatieve methode voor geschillenoplossing worden gekozen.

De minnelijke schikking is wettelijk geregeld in de artikelen 730/1 tot en met 734 Gerechtelijk Wetboek. In sommige gevallen legt de wet de voorafgaandelijke verzoeningspoging op, bv. in uitwinningsprocedures voor de beslagrechter (artikel VII.147 Wetboek Economisch Recht) of – *pro forma* dan - in geschillen voor de arbeidsrechtbank (artikel 734 Gerechtelijk Wetboek). Ook in echtscheidingszaken wordt zowel bij een eerste behandeling voor de rechter als in beroep vaak verwezen naar de mogelijke verzoening (artikel 757,10° Gerechtelijk Wetboek).

3. Bemiddeling

De “bemiddeling” is een vertrouwelijk en gestructureerd onderhandelingstraject waarbij de in conflict zijnde partijen worden bijgestaan door een onafhankelijke en onpartijdige derde, nl. de bemiddelaar. Zijn/haar taak bestaat erin de onderhandelingen in goede banen te leiden en partijen te helpen om zelf, met volledige kennis van zaken, tot een billijke overeenkomst te komen waarin alle betrokken partijen zich kunnen vinden. De bemiddelaar is een daartoe opgeleide en erkende persoon, die kan worden aangesteld door de partijen zelf of door de rechtbank. De partijen kunnen zich bij de bemiddeling laten bijstaan door een advocaat. De bemiddelaar kan immers geen juridisch advies geven aan de partijen.

De slaagkansen van een bemiddeling kunnen, naargelang de aard van het geschil, aanzienlijk zijn. Ook is een bemiddelingstraject doorgaans snel in vergelijking met een gerechtelijke procedure. Indien er een akkoord wordt bereikt tussen de partijen, dan zal dit op eenvoudige wijze kunnen worden gehomologeerd door de rechtbank. Op die wijze kan het akkoord aldus de waarde van een vonnis krijgen.

De bemiddeling heeft een vrijwillig karakter wanneer partijen onderling overeenkomen om deze methode toe te passen (“buitengerechtelijke bemiddeling”). Deze keuze van partijen kan ontstaan voorafgaand aan het conflict, bv. via een bemiddelingsclausule in een overeenkomst, of nadat het conflict is ontstaan, dit zelfs gedurende een gerechtelijke procedure.

In bepaalde gevallen kan de rechter een bemiddelingspoging opleggen aan partijen (“gerechtelijke bemiddeling”). Wanneer alle betrokken partijen zich hiertegen verzetten, is het de rechter echter niet toegestaan een bemiddelingspoging op te leggen.

Er is een uitgewerkte wettelijke regeling inzake de bemiddeling voorzien in de artikelen 1724 tot en met 1737 Gerechtelijk Wetboek.

Meer informatie m.b.t. dit onderwerp vindt u op de website van de Federale Bemiddelingscommissie (www.fbc-cfm.be).

4. Collaboratieve onderhandelingen

Zogenaamde “collaboratieve onderhandelingen” zijn een bijzondere vorm van rechtstreekse onderhandelingen. Net zoals bij bemiddeling gaat het om een vertrouwelijk en gestructureerd onderhandelingstraject, maar er is geen neutrale derde die optreedt als bemiddelaar. De partijen worden elk door een eigen collaboratieve, daartoe opgeleide en erkende advocaat bijgestaan. Deze laatste zal op actieve wijze en met behulp van dezelfde (communicatie-)technieken als deze die worden gehanteerd in de bemiddeling, een evenwichtig en duurzaam akkoord proberen te vinden, dit in samenspraak met de andere collaboratieve advocaten en partijen. De collaboratieve onderhandelingen steunen op de volgende pijlers:

- a. Onderhandelings sessies waarbij in groep wordt samengewerkt;
- b. Een contractueel engagement van de partijen en hun advocaten om een overlegde en duurzame oplossing na te streven in het belang van elke partij. Zij verzaken eraan om het geschil bij een rechtbank aanhangig te maken, zolang de onderhandelingen lopen;
- c. Vertrouwelijke informatie wordt gedeeld;
- d. Faalt de methode, dan trekken de advocaten zich terug. Zij kunnen hun cliënt dus niet bijstaan indien er nadien een gerechtelijke procedure of een ander traject zou volgen.

Als er een akkoord wordt bereikt, dan kan dit akkoord de waarde krijgen van een dading. Het akkoord heeft dus geen kracht van vonnis.

De collaboratieve onderhandelingen zijn hetzij vrijwillig, hetzij gerechtelijk. Op gezamenlijk verzoek van de partijen kan de rechter collaboratieve onderhandelingen bevelen.

Ook de collaboratieve onderhandelingen zijn geregeld via een wettelijk kader in de artikelen 1738 tot en met 1747 Gerechtelijk Wetboek).

5. Arbitrage

“Arbitrage” is een proceduretechniek die op uitvoerige wijze wordt geregeld in de artikelen 1676 tot en met 1723 Ger. W. Arbitrage heeft een vrijwillig karakter en moet zijn opgenomen als wijze van geschillenbeslechting in een overeenkomst tussen partijen. De gewone rechtbank is in dat geval niet bevoegd om over het geschil te oordelen. De partijen

duiden zelf één of meer arbiters aan, die het geschil zullen beslechten zonder dat partijen over een beroepsmogelijkheid beschikken (tenzij partijen dit anders zijn overeengekomen). Arbitrage wordt voornamelijk gebruikt in een zakelijke context bij conflicten met een aanzienlijke inzet en/of waar men het geschil buiten de publieke aandacht wil houden. In dergelijke gevallen wenden partijen zich vaak tot arbitrage-instellingen om de arbitrage te laten verlopen volgens het reglement van die arbitrage-instelling, maar partijen kunnen ook zelf vorm geven aan de arbitrageprocedure binnen het kader van de wet en kiezen voor een “*ad hoc*” arbitrage. Net zoals bij de klassieke gerechtelijke procedure zal een derde, de arbiter, een oordeel vellen over het geschil tussen partijen.

Arbitrage verloopt in een volkomen besloten sfeer. De vertrouwelijkheid van deze methode voor geschillenoplossing is dan ook een groot voordeel. Maar arbitrage kan in bepaalde gevallen veel duurder zijn dan een gewone procedure voor de rechter.

Men kan een arbitrale uitspraak op eenvoudige wijze laten bekrachtigen door de rechtbank. In dat geval verkrijgt de arbitrale uitspraak in principe dezelfde kracht als een vonnis.

6. Bindende derdenbeslissing

Een ander alternatief voor de klassieke gerechtelijke procedure is de “bindende derdenbeslissing”. In dat geval duiden de partijen een bindende derdenbeslisser aan volgens een tussen hen overeengekomen procedure. De derdenbeslisser heeft als taak een beslissing te treffen over het geschil, waarbij diens beslissing bindend is voor de partijen. Dit betekent dat de partijen de beslissing niet kunnen aanvechten, tenzij er sprake zou zijn van een kennelijke onredelijkheid, strijdigheid met de openbare orde of fraude.

Er is geen wettelijke omkadering van de bindende derdenbeslissing, maar sommige balies van advocaten hebben wel reglementen uitgewerkt voor advocaten die optreden als derdenbeslisser.

Deze methode waarborgt een snelle uitkomst, maar het gaat opnieuw (zoals bij een klassieke procedure/arbitrage) over een derde die de knoop doorhakt zonder dat partijen inspraak hebben in het eigenlijke beslissingsmoment.

Tot slot kan u hieronder nog twee aandachtspunten vinden:

- In bepaalde gevallen is een combinatie van één of meer van deze methoden van geschillenoplossing ook mogelijk;
- Het voormelde overzicht is niet uitputtend. Zo zijn er nog diverse andere kanalen om een geschil op een alternatieve of buitengerechtelijke wijze te regelen, bv. via ombudsdiensten of de gekwalificeerde entiteiten die in bepaalde sectoren (o.a. bouwsector) werden ingericht. Deze kanalen berusten op privé- of overheidsinitiatieven in samenwerking met de betrokken commerciële sector.

Omwille van hun specificiteit worden deze kanalen in dit overzicht buiten beschouwing gelaten.